

J E L E N K Ö R.

61. szám

[Pest, szombat augustus 4^{én}

1835.

Foglalta: Magyarország (kinevezések; Geörcs Illyés †; alföldi bő termés.) Ausztria. Anglia (alsó- és felsőházi viták július 14-ig; liverpooli zavargás; udvari pártá ministerek ellen; theologiai vitatások a politikai újságokban; az Unklar-kelessii egyezés sikere 's a t.) Franciaország (Toulonban a cholera pusztit; a meg nem szökött pol. foglyok nyilatkozása; pairzéki ülések; gunyrajzolat a spanyol beavatkozási ügyre; francia hirlapok előfizetői számai 's a t.) Spanyolország (a jezuitákat eltűrlő decretum; hadi tudósítások.) Portugália (az feltöltött szerzetes-rendek tőmérdek vagyona.) Hollandia. Olasz-, Lengyel- és Törökország. Schweiz. Gabonaár 's pénzkelet.

MAGYARORSZÁG.

Pozsony július 28. A' sérelmek és kívánatok vizsgálata folyvást tart mind a' két táblánál. Julius 27-kén a' fő RR mind a' fölírási czimzet mind a' szólás-szabadság két rendbeli sérelmi tárgyában ismét előbbi végzésüknél maradtak meg, elsőre nézve más valami kiegyenlítő mód-ajánlást javasolván a' RRnek, a' két utóbbira nézve a' fölírásokat olly alakban, mint vannak, föl nem terjeszthetőknek határozván.

Ő cs. k. fölsége a' m. k. sz. István-rend kancellárjához gróf Reviczkyhez april 24-kén intézett legkegyesebb kabinetirata szerint, orosz csász. udvarnál levő követjét gróf Fiquelmont Lajost a' mondott rend nagykeresztjével diszesíteni méltóztatott.

Ő cs. k. fölsége a' magyar kir. Kancelláriához július 8-kán intézett legfensőbb határozata szerint a' fejevári székeskáptalannál Marich János olvasó-kanonokot nagypréposttá; Mészáros József éneklő-kanonokot olvasóvá; Farkas Ferencz székesegyházi főesperest éneklő-kanonokká; és Puretics Ignác budai főesperest örkanonokká; — továbbá a' kalocsai megyében Polereczky Bálint Bács m. város plebánusát „Adonyi Bold. Szűz“ czimzetes prépostjává; Kolonics László Zenta m. város plebánusát „Albeyi Bold. Szűz“ czimzetes prépostjává; Novák Lénárd Ujvidék sz. kir. város plebánusát „Hatvani Bold. Szűz“ czimzetes prépostjává; végre Francis János apatini, Körmöczy Miklós miskei, Vertolics Mihály monostorszegi, és Markovics Antal vaskuti plebanusokat ugyan a' kalocsai káptalan tiszteletbeli kanonokivá méltóztatott kinevezni. —

Az elhunyt Szutsits József altárnok helyébe gróf Pálffy Fidél tárnok 's a t. ő exca jul. 26-kán Gyuresányi Gábor kir. táblai közbíró urat nevezte ki altárnokká.

A' hazai polgári törvényeknek 's honi történeteknek a' késmárki evang. lyceumban néhai Schneider János professor ur halála által megüresült tanítószerkére, az ágost. vallástétel-követő hegyaljai főtiszt. superintendentia július 12-kén Késmárkon tartott közgyűlésében nagy szótöbbséggel Zsarnay Imre ügyvéd 's táblabi-

ró ur választott el rendes professornak, ki is diszes hivatalába, mellyet illő tisztelettel 's hálaérzéssel fogadott el, jövő september elején leszzen beiktatandó s tanításait elkezdendő.

Éltre-Kárcsai Geörcs Illyés táblabíró, a' m. tudom. akademia tiszteletbeli tagja 's a' Rácskevi kir. nemzetségi uradalom nyugalmazott igazgatója 's val. ügyvéde jul. 31-kehajnala felé hozárta földi pályáját Pesten élete 63-dik évében. Hóni törvény nevű munkája 's magyar törvénytárgybeli többrendű nyomtatott Értekezései, melly utóbbakat szeméinek már homályosulásra hanyatlott állapotjában készíté, tünteték őt ki polgártársai előtt. Vizsgálatiban olly szenvedelmi 's lélekismérei buzgóság vezérlé a' boldogultat, hogy nyomozása még az apróságokon is feszült figyelemmel függé mindenkor. Béke porára.

Az alföldi idei termésről: „Gáttája július 20. Torontal vmegyén keresztiül utazván bámultam a' vetések rendkívüli bujaságán, de még inkább csudáltam Temes vmegyének a' Temes és Berzava vizek körül mutatkozó bőséget, nevezetesen itt nálunk Gáttáján az uraság tábláján egy köblös földön a' tisztabuzából 40 és 43 esomót is, 13 igen nagy kévével számítva, olvashatni; szinte illy gazdag a' jobbágyoknak is minden néven nevezendő gabonafaj-terméseik, úgy hogy általjában egy 1600 □ öblől álló hold földre 33 esomót lehet számítani. Való ugyan, hogy a' jobbágyok némelly táblákat a' mag szűke miatt tavaszival vetettek be; de ezen bijányt a' kukoriczának föl század óta nem tapasztalt gazdag termése elegendően kipótolja. E' bőség hírére a' dunántúli vmegyéből már is csoportosan tödülnek le Temesnek tércire megtelepedni a' magyar lakosok, szomoruan főtven le azon felső vmegyébéli most uralkodó nagy szükségét; mellyet azonban, ha alföldi termésünk épen marad, a' Dunán föl szállítás ki fog elégíthetni. — Örömmel is nézik a' földes uraságok, hogy sok év óta üresen állott telkeik, a' legszelidebb és szorgalmas magyar lakókkal most hirtelen betelnek, és jószágaik ez által csudaképen szépülnek. — Még azon jó is járul a' Maroson innen fekvő vmegyék bőségéhez, hogy az országnak legtöbb részeiben uralkodó marhadög (Pest vmegyében is erősen

Jul) itt eddigelé seholsen mutatkozott. Mi a' gabona ittenf' árát illeti, az még eddig nagyon nem szállhatott le, mivel csak most van divatjában a' takarás, ennél fogva a' kétszeres buzának köblét 8, a' kukoriczáét 7, a' zabét 6 v. frjával elhordják; de képzelhetni hogy nyomtatás után alább fog szállani, ha csak igen sok hajó nem érkezik. Megjegyzésre méltó, hogy a' tiszta buza mindenütt, merre csak keresztül jöttem, üszögös, a' kétszeres is, de kevesbé. Uj lakosainkat vidámitja főképen a' szénának sokasága 's jósága, sőt a' már mutatkozó sarjuis, mert közönségesen egy 1600 □ ölbül álló hold 60—80 petrenczét, vagy 2—3 jó mezei boglyát is megtermett.

A' kunschützi lotteria második huzásakor, melly Bécsben július 20-án ment végbe, 140451 sz. sors nyert 3 ezer aranyat; 61470 ny. 300 aranyat; 122,722 ny. 100 aranyat; 62188 és 70433 mindegyik 50 aranyat; 113796, 122831, 166466, és 166839, mindegyik 20 aranyat.

ANGLIA.

Londonból július 13-án érkezett rendkívüli tudósítás ezen hírt hozá: J. Russell lord az alsóház e' napi ülésében jelenté, hogy a' király az irlandi egyháznak a' koronát illető egész pártfogói jogát a' parlament rendelkezése alá bocsátotta. E' jelentést, mellyet a' király egyenes megegyeztének tekinthetni az irlandi elsajátító egyház törvényben, a' ház ministeri oldala magas örömmel, és tetszéssel fogadta. — (Öst. B.)

A' felsőház ülésében július 13-án Richmond hg Melbourne lord előbbi igazgatása alatt főpostamester azon indítványt tette terjesztessék elő a' postahivatal költsége az utóbbi tíz év alatt, különösen azon czélból, hogy kiszüljön, mikép nem igaz az, mintha 1,097,000 ft sterling maradt volna számolatlan. A' bevétel és kiadás közt e' különbség onnan van, mert számos levél szokott visszaküldetni, midőn a' felírás szerint azt kézhez nem adhatni. Az indítványt a' ház elfogadta. —

Az alsóház ülése' folytában július 13-án Perrin ur, a' főügyész jelenté, hogy ő harmadnap mulva törvényjavaslatot hozand az irlandi testületek javítására. (Halljuk!) Russell lord pedig azt jelenté, hogy az angol testületjavító törvényjavaslathoz némelly toldalékokat szándékozik adni. Mind e' mellett reményli, hogy a' javaslat még a' héten, vagy legfőljebb jövő hétfőn harmadszor is elolvastatni fog. Mihelyt ez megtörtént, azonnal az irlandi egyháztörvény-javaslattal foglalkozandnak. Végül, Spring-Rice ur a' thévám iránt azt jelenté, hogy a' kormány-nak valamennyi thévájra egyenlő vámot szándéka rovatni. —

A' felsőház ülésében július 14-én Radnor lord azon általa hozott törvényjavaslatnak második felolvasztatását kíváná, melly a' 39 cikkelyből álló eskü-eltörlést tárgyalja, 's melly eskü a' dissenterek fölvetelét az egyetemekbe gátlá eddig. A' nemes lord megmutatá, mikép az egyház beavatkozása az egyetemek ügyébe nagy hiba; az egyetemeknek, ha czéljaiknak megakarnak felelni, szükséges nemzeti intézeteknek lenniük, mellyekben a' király valamennyi alattvalója, vallástekintet nélkül szabadon juthasson. — E' tekintetben, úgymond, a' szárazföld fölvilágultabb országaiban egészen máskép van a' dolog, 's gyalázat Nagybritanniára nézve, hogy még mindig a' vakbuzgóság és vallás türelmetlenségi szelleme uralkodik rajta. A' Canterbury érsek hevesen kikelt az indítvány ellen, úgy szinté a' landoffi püspök is. Mind ketten azt állíták, hogy a' dissentereket az egyetemekbe bocsátani, annyi volna, mint a' statusvallás szent jogait megsérteni, 's ha ez megtörténnék is, azazal még meg nem fogának elégülni, hanem idővel a' tanítók karába is föl kívánnának vétetni. — Melbourne lord támogatta az indítványt, 's nyilvánítá, hogy a' dissenterek kizáratása az egyetemekből mindig jogtalanságnak látszott előtte. Wellington herczeg az indítvány ellen nyilatkozott, és sajnálkozását jelenté azon, hogy a' kincstár első lordja illy indítvány mellett nyilatkozhatott. Radnor gróf heves válasza után a' ház szavazott: az indítvány mellett 57, ellene 163 volt, 's így 106 szózat többséggel félrevette-tett. —

Az alsóház ülésében július 14-én Ewart ur indítványt tett biztosság-kinevezésre, melly módokat keressen föl, hogy a' művészetek ismerete minél inkább elterjedjen Angliában, 's különösen a' rajzolásban okuljon a' kézműves nép minden osztálya; azután pedig, ugyanaz egyszersmind a' művészetek Akademiája szerkezetét vizsgálja meg valljon megfelel é ezen intézet a' varakozásnak. A' tisztes tag igen panaszkodik a' szép művészetek elhagyatásán Angliában, 's azon, hogy a' kormány azokat épen nem ápolja, 's nem gyámolja. Spring-Rice ur a' kincstárkancellár gáncsolja a' tisztes szónok kemény kifejezéseit az akadémiai tagok ellen, nyilvánítja mindazáltal, hogy az indítványt nem ellenzi. Wyse ur is támogatja azt, mondván, hogy Franciaországban a' művészetek mind a' kormány mind magányosak részéről számos ápolást és gyámolást találnak. Bowring dr. is hasonló értelemben nyilatkozik, 's a' francia kormány példáját javasolja, hol vasárnapokon a' Louvre tereméi pözsge-nek látogatóktól. Angliában is megkellene a' muzeumokat nyitni, hogy a' dolgozó népnek alkal-

ma 's ideje legyen meglátogatni azokat. Franciaországban továbbá, 's arra Napoleon császár adott első nemes példát, a' becsületrend keresztje mindenik nagy művész mellén diszlik. — Az indítványt még Sandon lord, Colburn, Hume, és O'Connell urak is támogatták, melly végre csakugyan el is fogadtatott. — A' M. Chronicle keményen kikel az udvari párt ellen, melly azon dolgozik, hogy a' ministerek ismét elküldessenek.

Morpeth lord irlandi egyház-törvényjavaslata okozza, hogy Londonban a' politikai újságok theologiai vitatásokkal telvék a' protestantismus és catholicismus fölött. A' Standard, heves ellenzője minden javításnak mind egyházi mind világi dolgokban, ez alkalommal a' katholika egyházat „nemreformálnak“ nevezgeti. A' Times iszonyu szeletei pedig telvék „Dens Theology-je“ ellen írt értekezésekkel.

A' Standard említi, hogy ez utóbbi hetekben 800 tonna burgonya hozatott Irlandból Liverpoolba. A' Timesban e' cikkelyt olvashatni: „A' porta az angol 's francia hadihajóktól megtagadja az átmenetelt a' dardanellákon, az unkiar-iskelessii egyezés következtetésében, mellynek mind Anglia mind Franciaország annak idejében ellenmondott. — 'S ime, azon egyezés titkosabb cikkelyei most napvilágra jönnek már, melly ellen a' kéthatalom csak azért kelt ki, mert gyanította, hogy ellenséges és ártalmas kikötéseket foglal magában ellenök. Mitevők lesznek e' hatalmak most, miután gyanításuk bebizonyult? Hasonló esetben haladék nélkül hathatós eszközökhöz kell nyúlni. Ily szép alkalmat pedig, — az Oroszország 's a' porta által eltulajdonított azon jeg meghányására, mellynél fogva e' világon minden más hajót kizárhassanak a' fekete tengeren hajózásból, — kár volna elmulasztani. 'S ha még is megtörténik, az fog belőle kitetszeni, hogy Anglia 's Franciaország az unkiar-iskelessii egyezést, úgy, a' mint van, helyben hagyták.“ A' Parisban megjelenő Revue des deux Mondes-ban e' tárgyra nézve azon megjegyzés van egy hosszabb cikkelyben, hogy Durham lord, ki Szent Pétervárra utaz követül, 's egészsége végett Konstantinápolynak veszi útját, ez ügyben bizonyosan teendő lépéseket. Majd meglássuk, általeresztik e azon hadi hajót, mellyen utazik.

A' Morning-Chronicle keményen sújtja az udvari pártot, melly a' ministerek ellen a' király körül mindenféle eselt szövöveget. „Mi, úgymond a' többek közt, Cumberland herceget 's ennek férü 's nő rokonait sem egyenesen, sem mellékesen nem vádoljuk, hogy illy viseletet tündetnek-ki, de mint családoknak 's azon elveknél, mellyek azt királyszekekre emelik 's egye-

dál képesek azon azt megtartani, őszinte igaz barátjai, tanácsoljuk nekik, hogy szemesbek 's vigyázóbbak legyenek, mind viseletükben, mind beszédeikben a' nemzet mostani kényes helyzetére nézve.“ — A' toryk úgymond tovább e' cikkely, august. 21ikét tüzték ki azon napul, mellyen a' mostani ministerium el fog bocsátatni. De Melbourne lord arany véleményeket szerze magáról az igazgatás férfias és egyenes vitele által, 's ugyanazért semmit sem kell félnie. „Am kísértsek meg, felkiált a' Morning-Chronicle, kísértsek-meg a' toryk 's az udvar a' leggonosz barmányu csapást, am tegyenek még egy próbát saját felelőségük 's vészélyükre! De az bizonyosan utolsó is lesz; 's azon eszközök jobb ismertetére fog utat nyitni, mellyek által a' nép, a' haladó jó kormányt udvari cselek és tory ellenzés ellen bátorságosítani tudandja.“ A' Morning-Chroniclenek mint kormányi vagy is ministeri lapnak, 's mint olyannak nem hiúk szavai. — A' Standard e' cikkelyre azzal felel, hogy a' toryk ügye mind az udvarnál, mind a' választóknál igen jó karban, sőt dicsőségi lábon áll. Egyszersmind szemére hányja a' M. Chronicle-nak, hogy épen a' francia zendülés mondá mind ezt. A' kinézések borongni kezdenek Angliában is.

Liverpoolban jul. 12's 13án nagy zavarok történtek, 's a' város tetemes izgásban volt. Azirlandi alnép, melly a' városban elterjedt hireknél fogva azt hitte, hogy az orangisták menetet akarnak nagy pompával tartani a' boynei csata emlékeztetére, ennek gátlatául furkókkal, vasrudakkal, törökekkel, pisztolyokkal 's egyéb fegyverrel fülkészlve a' város több részei felé huzódott, 's az utcákon azon házak előtt, mellyekről gyanítá, hogy orangistákgyűlhelyei, csoportokban állapotott meg. Erre, azokat kik e' gyanús házakból kijöttek, vagy előtte gyanúsoknak látszottak, megtámadá, 's kövekkel dobált a' házak ablaki felé. A' csendhaborítók közül többen elfogattak, 's a' városbörtönbe vitettek. Estve kilencz órafelé megroháná e' börtönt a' porság, hogy pajtásait kiszabadítsa. A' porkoláb meghuzatta a' lármaharangot, hogy a' városi őrseg segítségül jöjön. Ez alatt a' zajló nép lajtorjákon a' falakra mászott, 's az épületet elfoglalta. Midőn a' rendőség elérkezett, dühös veszekedés támadt. A' rendőség azonban segítséget kapott, és számos zendítő elfogattott; töltött pisztolyt, port és ónt is találtak. Két hajdu vagy rendőr olly tetemesen megsérült, hogy fellábadásuk kétséges. A' mayor tüstént ott termelt egy csapat katonával. A' zendülés 13án reggel a' hajógyárok mentében 's a' város egész délszaki részén végig terjedt. Tömerdek volt a' furkókkal fegyverzett gyülevisz-

nép, melly fel alá hullámozott az utcákon. Ismét fegyveres erőnek kellett beavatkoznia, 's ez az utcákról a' pórhadat végre széllyel is verte. — A' csendzavarók közül sokan el vannak fogva, 's a' nyomozás ellenük már megkezdett. — Buzzard nevű 10 álgys hadihajó, az afrikai partoknál három óranegyednyi tusa és harc után elfogta az El Fomidabile nevű 8 álgys spanyol rabszolga-kereskedő hajót, mellynek fődelén 66 legény, 's 700 rabszolga volt. — Buzzard 6 sebesültet számlált; a' rabszolga hajó ellenben 6 holtat és 13 sérültet. — A' londoni advári ujság jelenti, hogy július 14-én új biztosság neveztetett ki, melly az új parlamentházak fölépítésére banyújtott terveket vizsgálja meg. — Elphinstone lord, a' király kamarása, Haagába küldetett, hogy a' württembergi királyt mindkét leányával Angliába hívja meg. A' württembergi király 1830-ban volt utószor Angliában. — A' M. Chronicle, mellyet a' ministerség organumának tekintik, bizonyítja, hogy d. Carlosnak Durangóban június 20-án költ rendelése az idegen katonákra nézve spanyol földön, valóban hiteles, melly rendelés az idegen katonákat az Elliottféle egyezésbe nemértettnék nyilvánítja. E' bizonyításhoz a' M. Chronicle még azt tölja: az angol kormány ugymond megbízottat küldött d. Carlosra, olly meghagyással: nyilatkoztassanak, hogy ha ő ama' rendelést végrehajtani megpróbálná, 's a' spanyol királyné mellett harczoló britt alattvalók közül csak egyet is amaz egyezéssel, vagy az emberiebb háborúviselés szabályival ellenkező bánás érne, az angol kormány d. Carlosnak magát tekintendi olly viselkedést felelősnek, 's a' szerint fogna vele bánni is. —

FRANCZIAORSZÁG.

Azon vádlottak, kik elmondásukban azt nyilváníták, hogy a' pairszék vitatásiban több megjelenni nem fognak, 's kikre nézve a' főügyész azon indítványt tevő, hogy távollétükben is ítéltesse el, a' Luxembourg fogházból a' Conciergeriebe hozattak. —

Toulonban a' cholera július 5-ke óta híhetlen előlépéseket tön. A' város, mellynek csak 35,000 lakosa van, naponként 70 holtat számlál, mi a' népesség-arányhoz tömördek nagy. Kinek módja engedi, oda hagyja a' várost, 's falura menekszik. Dolgról szó sem lehet, sem törvénykezésről, minthogy sem bírak sem ügyvédek nincsenek. Éjjel nappal tűz lobog a' pusztá utcákon. Már a' fő szükségekben is hiányt érzene. A' közel falukból 's mezői lakókból senki sem akar a' városba menni; nincsenek sütők; a' rendőrségnek a' busarulásnál is be kell avatkoznia, mellyet a' még kevés nyitott székben egymás kezéből ragadjának ki az emberek. Az a' zialosok nem képe-

sek koporsókat készíteni elégséges számban, 's gyakran az elholtak rokonai és barátjai kénytelenek azok elkészítését, valamint a' sirását is saját kezökkel segíteni elő. A' nyomoruság és rettegés határtalan. E' napokban az innen elfutottak Marseillebe sűrű seregekben érkeztek meg. Nem nézhetni megindulás nélkül: mikép a' bouquetierek, a' csarnok asszonyai, a' gyümölcs és főzelékárusnők (kofák) e' szerencsétlenek közül számost megvigasztálnak szives adományokkal. Két orvos, Charé ur Marseilleből, és Lassir ur Parisból Toulonba ment, hogy részt vegyenek a' gonosz leküzdésében.

A' pairszékülésben július 11-én ismét három pair maradt-el, ugymint d'Aulx, Crillon és Moité. — A' pairszék ugyane' napi ütkös ülésében arról valaszó: elítélje é a' pairszék a' nyakas lyoniakat távollétükben is, 's minthogy a' Bassanoit hg a' dolog fontosságára figyelmeztetett, annak eldöntetése július 13-ra halasztatott. Villemain ur hathatósan szólott a' főügyész indítványa ellen, mellynél fogva a' vádlottak az írományokból, minden étőszóval tett kihallgatás és védelem nélkül ítéltesse el, mi Danton és társai elíteltetésökre emlékeztet a' terrorismus idejéből. E' helyen felbenszakasztá Villemain urat valamellyik pair, 's midőn az elnök arra szólítá-fel, folytatná, 's rendelkeztené be beszédét, azt felelte: „Minthogy a' bírakkal is úgy bánna itt, mint a' vádlottakkal, a' tanácskozásokban semmi részt többé venni nem fogok.“ A' pairszék tanácskozásának 14-ken sem szakadt vége még, mert 4 óraker a' szolgák azt jelenték a' közönségnek, hogy a' tanácskozás mágnapra halasztatott, melly napon Martin du Nord (a' főügyész) egy úttal a' párisi osztálybeli 28 vádlott elsőkértől vala tudósítandó. (Öst. Beob.) Azonban a' pairszék július 15-én sem dönté el egészen a' kérdést, hanem csak azt végezte, hogy a' főügyész indítványa, mellyben a' távollévő vádlottakat is elíteltetni kívánja, a' ház tisztszobáiban tétessék le, 's mindenik vádlottal közöltessék; szólíttassanak fel azután a' vádlottak a' pairszék előtt megjelensre, 's ha mind ezen próba sikeretlen marad, akkor minden további haladék nélkül ítéltesse el. —

Párisban Rue Algerben nem rég bolt nyitott meg, mellyben Oginska és Czartoryska herczegnők, úgy szinte Mizkiewicz költőnek szép hitvese 's egyéb lengyel asszonyságok egymást váltva az általok készített kézmunkákat 's műtárgyakat szegény honosaik számára magok árulgatják. Czertwertynski herczeg, az ismértes patantyüstiszt, ugyanottan boltoslegény. — Mig egész Paris homlokát ránczolgatja a' pairszék ítéletén egy részről, más részről az egész város nevet némi elmés gúnyföstyényen, melly a' spanyol beavatko-

zást tárgyazza. A' spanyolszélen tudniillik egy kozák áll, láncával kezében, 's látja, mikép közelit egy csapat feléje. Ő elibe kiált, 's káromkodva adja tudtára, hogy nem szabad az átmenetel. A' csapat Lajos-Fülöpbül áll; utána egy marsal, kardjával köntöse alatt, a' koronaörökös iszonyu kardot czipel hátán, a' kis Thiers egy puskát tart háta mögé rejtve, végre egy katona, ki egy lovat 's egy álgnyt rejt-el köpönyege alatt. A' király pajkosan kéri a' kozákat: Engedné megnekik az átmenest, hisz csak sétálók, utazók ezek, 's csak leírásokat akarnak kiadni. A' kozák megakad, 's noha nem hiszi, boszankodik, a' csapat pedig átmegy a' határszélen. — Toulonban a' cholera folyvást pusztit. Skülönös, hogy ama' bitang hir, melly a' görösmirigy' dühöngtekor majd minden europai városban elterjedt, t. i. miutha a' kútak megmérgeztetnének, Toulonban is hitelt nyert a' népnél, és zavarokra is adott alkalmat. Marseilleből mintegy harmincz fiatal ember érkezett Toulonba, ápolni a' betegeket. Neveik a' Messenger de Marseilleben tétettek közre. A' hatóság kénytelen volt gályarabokat használni a' holtak eltakarítására. —

A' párisi aprilbeli vádlottak közül azok, kik börtönben hátra maradtak, ellenmondó nyilatkozást küldöttek a' Journal de Paris szerkesztőségéhez, mellyben jelentik, hogy nem igaz, mint ha őket a' rendőség tartóztatna volna vissza, mert ők teljes önszántukból 's készakarva maradtak meg, nem akarván a' közvélemény előtt azon felelősséget magukra vállalni, mellyet társaik lépte maga után húzott. Tagadják továbbá azon körülményt, hogy Kersausie a' fogházigazgatótól kapta volna azon pincze kulcsát, mellyen kiszöktek a' foglyok. Az igazgató azt megtagadta tőle, valamint meg más két fogolytól is. Végre azt is tagadják, hogy a' rendőség szemet húnyt a' merényletre.

A' Courrier Français azt mondja, hogy a' pairszék kisebb száma (minoritas) ki fog lépni a' kamarából, mert el van határozva, hogy a' vádlottak még távollétükben is ítéltesse nek el. — Néhányan ezt már be is jelenték a' pairszéknek, 's mint mások állítják, e' határozatjokban állandóan meg is fognak maradni. Azonban határozatjuk végrehajtását akkorra halasztják, midőn a' vitatások be lesznek végezve, mert csak akkor fognak bizonyosakká lenni az iránt, hogy a' vádlottak a' vitatást elhárítják, 's csak az irományok szerint lesznek elítéltetendők. — Annyi bizonyos, hogy az üléseken majd minden nap új meg új pair hijányzik; sőt néha egyszerre több is. Julius 16án p. o. három maradt el, jelesül Grammont 's Perregaux urak. —

A' francia ujságok statistikája érdekes, mert valamint közülök mindegyik bizonyos politikai színt visel, úgy előfizetői is csak azok köréből telnek,

kik az általuk személyesített politikai elvek hívei 's innen a' politikai pártok állására is ítélhetni némileg. 1835ki januártól fogva Párisból a' tartományokba naponként 34,163 példány küldetik szerte azon ujságokból, mellyek még 1830 előtt alapítottak. A' Gazette de France, melly 1831ben 10,260 példányt küldözött széllyel, 5373ra olvadt le; a' Quotidienne 4449ről 2930ra; a' Journal des Débats 4904ről 2930ra; a' Constitutionnel 13,606ról 6319re (ez a' constitutionalis oppositio lapja); a' Temps 6338ról 4316ra; a' Journal du Commerce 1123ről 768ra; a' Messenger des Chambres 1675ről 393ra; a' Tribune 1834ben 978 példányban jelent meg; de e' szám 1835ben a' Reformateur alapultával 539re olvadt; a' Courrier Français 4551ről leolvadt 3583ra. A' Nationalnak, (mint a' republica képviselőjének) 1831ben a' tartományokban (a' vidéken) 2294 előfizetője volt (a' többi előfizető, melly igen számos, Párisban van); 1832ben 2465; 1833ban 2686; 1834ben 2912; végre 1835ben egyszerre 3674. Ujabb lapok: La France; Le Renouveleur; Le Bon Sens; Le Reformateur; de ezek előfizetői Párison kívül nem igen számosak. A' Moniteur öt év óta 800 példányban jó ki; a' Journal de Paris, ide érte az ingyen küldötteket is, 1831ben 2408 példányban jelent meg. E' szám 1832ben felrugott 3185re; de 1833ban lelohadt 1731re; 1834ben 1183ra, és 1835ben végre 1015re. —

Az utolsó összeesküvés felfedeztetéséről még semmi hitelest 's bizonyost nem tudhatni, mint hogy a' kormány lapjai folyvást mélyen hallgatnak. A' sok szárnyaló 's egymással ellenkező hir közt a' Courrier Français következőt emleget: „Mondják, hogy az összeesküvők, vagy inkább azok, kiket a' rendőség összeesküvésről vádel — mi természetesen egészen más, — mindössze mintegy 12en vagy 14en vannak; hogy mindnyájokat kétszerre fogták el 's hogymesszevidékről jönnek, némelylek Stassburghól, némelylek Metz-mások Grenobleból. Valamennyien a' legalsó néposztályhoz tartoznak, 's alig látszanak képeseknek pártszellemre vagy politikai gyűlölségre gyűlődni. Hozzá teszik, hogy mindeddig, sem rendőség, sem törvénybiróság legkisebb vallomásra sem bírhatá őket. Több nap folytában hozattak a' vallató bíróság elibe, de egy szótagot sem bocsátának ki szájokon, 's mitöbb még nevöket is vonakodtak megvallani, 's így mindeddig még nevök sem tudatik. — Ha e' vonakodásban megátalkodnak, nehéz lesz vádat indítani ellenök, mint hogy minden csak gyanun alapszik minden legkisebb tett-nyom (corpus delicti) nélkül.“ — Egyik párisi lap azt mondja, hogy Frias herczeg, spanyol követ új tudósítást kapott udvarától, mellyben

az hagyaték meg neki: hogy az önkényes vállalkozókat gazdálkodás és kiméltetés tekintetéből ne fogadja el, minthogy az azokra teendő költség a' francia kormány meghatalmazása értelmében a' spanyol kincstár terhére válnék. Párisi levelek szerint: a' spanyolok azt hiszik, hogy az angol segédseregek magok is elégségesek. —

A' pairszék ülésében július 16án Chegary főügyész Morel Mihály vádlottat, ki saját vallomása szerint vétkes ugyan, fiatalága és vétség-bánása tekintetéből a' pairszék kegyességére bizza. Lagrange vádlottat a' város közepetti zendülés vezérének mondja; minthogy azonban egy rendőrtisztnek életét megszabadította, 's több háznál a' gyújtást 's fosztogatást gátolta, e' cselekvényeket a' pairszék zészrehajlatlan ítéletére 's bírálataira bizza. Más 14 vádlottra nézve az összeesküvés és zendülés vétkét bebizonyultnak állítja. — A' pairszék ülésében július 17én 42 vádlott volt jelen. Abbé Noir vádlottidőközben meghalálozott. Chegary ur folytatja rovogatásait (imputations); Carrierről azt mondja, hogy a' zendülés legbuzgóbb előmozdítója volt, egyszersmind főhatalommal felruházva a' Croix-Russeben; (Carrier ur: „Az hazugság!”) továbbá parancsokat adott, fegyvert, löport osztogatott ki 's a' t. E' vétségét enyhítik ugyan nemes cselekvények is, el mindazáltal nem bocsáttathatják. — Thion az emberjegok társaságában osztályfő, a' zendülők fölszólítását hirdette a' városban. Cochetet és Bertholatot a' szék bölcsességére bizza. Ezután Chegary ur a' Vaise külvárosi zendülésre megyen által. Itt, szerinte Reverchon kezdé a' támadást, halmazokat (barricade) torlasztott fel, 's a' republica nevében fegyvert kívánt. Egyszersmind röpkeiratok által a' zendülés egyik támasztójának tekinthetni őt. Vaise külvárosban Drigeard Desgarniers vette át a' parancsnokságot, miután Reverchon eltávozott. Girard és Girod a' parancsnokságot viseltek, de enyhítő körülmények szólnak mellettük. Lafond vassas katona egyik laktanya (kaszárnya) kifosztatásában vett részt, ezen kívül még néhányra löttis. Desvoys és Chaguy a' halmazok megül a' seregekre löttek. Ezután Latournelle főügyész szólal meg, 's a' Saon jobb partján, a' város éjszaki részében nyugaton, 's a' külvidéken történt dolgokról. Ezen osztályban vétkeseknek nyilvánítanak: Butet, (vétkes sulyosnak ítéltetik, mert rendőr-ügyviselő volt a' hatóságánál) Ratigné, Charruy, 's a' t. — Correa, (kire nézve mindazáltal kihallgatás alatta) vádak terhe egészen megszünt 's tiszteletre bíró tettek szólnak mellette). Huguet, (legvétkesebbnek nyilvánítatik). Margot ifjusága miatt a' pairszék kegyességére bízatik, ugy szinte Marcadier vádlottnak szabadon bocsáttatása javasoltatik. — Midón a' Jour-

nal de Paris a' párisi aprilvádlottak megszöktét jelenté, egyszersmind azt állította, hogy Lecomte vádlott is, ki becsületszavára bocsáttatott ki a' fogházból, kimaradt a' szökevényekkel. E' tekintetben a' Bon Sens azt mondja: „Igen is, Lecomte becsületszavára kapott engedelmet, hogy a' fogházból kimehessen 's dolgait intézhesse; de ő e' szavát lélekisméretesen be is tölté, Lecomte a' foglyok megszökte előtt 10 percczel csakugyan visszatért a' fogházba, 's így szavát tartotta. Később saját veszélyére, valamint pajtásai is 's így becsületszava megsértése nélkül megszökhett.” — A' pairszék, július 17ki ülésében ismét négy pair hiányzott. Már ugyszólván csupa polgári 's katonai tisztviselők maradnak bírálul. —

A' pairszék ülésében július 17én Fabvre ur ügyvéd nyere szót, 's hoszu beszédet tartott, mellyben említvén, hogy ő úgy is lép fel, mint szülővárosa (Lyon) képviselője, mellynek fájdalmat 's veszteséget így rajzolja: Megmondom Uraságtoknak, mit csináltak szerencsétlen szülővárosombul. Pair urak! olly védelemmel oltalmaztak bennünket, mellynél inkább szeretnénk volna a' heves megtámadást. Ha Lyonban volnánk, kézen fogva vezetném Uraságtokat a' pattantyság által halomba döntött házak dűledékein keresztül. Letérdelnék Uraságtokkal annyi ártatlan áldozat hamvain. Fölkeresném azon munkások tűzhelyeit, kik nehéz munkájok gyümölesül csak inséget aratnak. Megmutatnám a' hálátlan munka alatt legörnyedt lakosságot, melly csak illő jutalmat kér, 's veritékes természetményei veszteségével fenyegettetik. Azt kérdezném azután Uraságtoktól: hol azon törvényszék, melly itt kárhoztathat?” (folytatjuk).

SPANYOLORSZÁG.

A' journal de Paris július 19kéről a' spanyol seregek újabb mozdulatiról ezt jelenti: D. Carlos és Eraso július 13kán Puente la Reyna alá megérkeztek az erőseg ostromlására. A' vidékbeli paraszttokkal védárkokat ásatnak az ostrom-vonaloknál. Az őrsereg csak 1200 főből áll, 's még is ezen picziny erő mingyárt más nap az ostromlás kezdete után kirohanást intézett az ellenségre, melly alkalommal az ellenségtől egy mozsáralgyut vett el, a' körüle volt pattantyságot pedig levagdalta a' carlista sereg pattantyúi ezredesével együtt. E' veszteség után a' carlisták elvonultanak az erőseg alul. Cordova ugyan ez nap Vianabol jöven Lasagaig jutott 's csak a' következett napra reménylette Puente la Reyna fölszabadíthatni. A' Sikán történetnek híresztelt véres ütközetről nem igen jönnek újabb tudósítások, mi oda mutat, hogy az ütközet alkalmasint igen csekély fontosságú volt. Sarsfield elpártoltáru sem jönnek megvalósító újabb jelentések.

Említők röviden mult lapunkban, hogy a' spanyol királyné Aranjuezből jul. 4kén költ decretumánál fogva a' jezuita-rendet egész Spanyolországban eltörlötte; most ime közöljük a' decretumot: „Kedvező levén a' status javára és boldogságára, hogy az 1767. april 2ki pragmatica sanctio, melly az utóbbi törvénygyűjtemény 1. könyve 26 czímjének 3ik cikkelyét teszi, ismét erőbe léptessék, a' mennyiben III. Károly dicsőült elődöm azon törvény által a' Jézus társasága rendjét az egész országban eltörlötte 's annak világi javait elfoglalta, meghallgatván ez iránt a' kormány- és ministertanács véleményét, II. Izabella királyné fős. leányom nevében rendelem a' mi következők: 1) A' Jézus társasága, — melly egy királyi decretum által 1815 majus 24ikén újra visszaállított, ezen decretum most általam, valamint már 1820ban a' cortes által is megsemmítettén, — az ország minden részében eltörölve legyen és maradjon. 2) A' társaság tagjai magokat mint testület vagy község többé semmi szín alatt ne egyesithessék. Lakjanak egyenként a' félszigetben azon helyen, mellyet a' kormány megegyezésével választani fognak. Azok, kik papok közöttük, éljenek mint világi papok, a' nélkül hogy szerzetjük ruháit hordhassák vagy összeköttetésben állhassanak a' társaság főbjeivel, kik Spanyolországon kívül tartózkodnak. Kik közülök még papokká föl nem kenettek, a' többi laikusok módjára a' közönséges hatóságok alá rendeltetnek. 3) A' társaság minden ingó és ingatlan vagyona haladéktalanul lefoglaltassék, ugy szinte minden világi és egyházi jövedelmei; meghagyatván épségben az azokon fekvő terhek 's élelmi fizetések, melly utóbbiak a' papoknak, valamig élnek vagy más alkalmazást nem nyerneek, naponként 5 realban, a' laicus fratereknek pedig 3 realban fizetessenek ki, olly móddal, hogy mihelyt az országot elhagyják, ezen fizetéseiket is elvesztendik. 4) Idegen jezuiták, kik jelenleg spanyol földön akár a' társaság valamely gyülekezetében, akár magányosan tartózkodnak, ugy szinte a' szerzet ujonczaik, kik még szerzetes-fogadást nem tettek, a' fennmondott élelmi nyugdpénzre számot nem tarthatnak. 5) A' társaság lefoglalt mindennemű ingó és ingatlan vagyona, haladéktalanul a' statusadósságok fogyasztására és kamatok fizetésére fordíttassék, kivévén ezen vagyonból a' képeket, könyvtárakat 's más olly holmikát, mellyek nyilvános intézetek javára 's tudományok 's művészetek előmozdítására hasznosak lehetnek, valamint továbbá a' társaság által birt templomokat, egyházi eszközöket és épületeket, mellyekről az illető püspökség javaslatát bevárván, a' további rendelkezést magamnak főtartom. A' királyné.“

A' stuttgarti német Courier következő legújabb telegraphi jelentést közöl: „Bayonne jul. 19. Gen. Harispe a' belső ministerhez. Az ütközet, mint előre sejtítém, 16kán megtörtént. Tegnap a' carlositák egész Estellaig verettek vissza. Algyuitkat Lecumberrybe vitették. Mondják, azon három zászlóalj, melly a' fogoly krisztinai katonákból állítottott össze, újra visszapártolt a' királyné seregéhez.“ Galignani Messengere is említi e' híreket. — Cataloniából jött legújabb hírek szerint, a' felköltek ott is mindenfelé kergettetnek; a' bergai kormányzó már igen sokat levert közülök. Négy csapat Samsó vezérlése alatt, hasztalan törekedett Poblát elfoglalni, mert a' városi őrsereg egyedül is elég volt öket tetemes veszteséggel visszavereni; hasonlóan jártak Gossols városnál, hol a' városi katonaság szinte győzedelmet vett rajtuk. — Madritból julius 11kéről költ tudósítás szerint, a' királyné az nap la Granjaba utazott el.

PORTUGÁLIA.

Portugáliában a' status javára szállott nemzeti jóságoknak hihetőleg lassanként találkozni kezdnek, mert a' kormány most legújában ismét körülményes leírását hirdettetett ki ezen jóságoknak a' londoni hírlapokban. Az eladásnak igen jutalmas föltételei vannak. Fizetéseken a' megvett jóság árának előre csak egy ötödét kívánja a' kormány, a' többi részt 16 esztendőre hagyja kün a' vevőnél csupán 2 pCnt esztendei kamat-fizetés mellett. Elfogad fizetés gyanánt 5 pCntes portugáli statuskötelezvénnyeket is. Az eladás határnapja julius utolsója. Nagyobb része ezen eladó jóságoknak az elkobzott klastromi ingatlan javak. A' kinyomatott jegyzékből látható, hogy a' portugáli szerzetes rendek Lissabonban 's más városokban sok házat, sőt egész utcákat birtanak, árus boltokkal egyetemben, mellyeket rendszerint másoknak bérbe adtak volt ki. A' jegyzéken következő volt tulajdonosok említettnek: 1) sz. János kánonokjai; 2) a' sz. Ágoston rendjebeli mezitlábások, kiknek birtokukban volt házaik és raktáraik értéke 26 millio reisre becsültetett; 3) a' sz. Lélek-rendi szerzeteseké 14 millióra; 4) a' carmelita-rendi mezitlábásoké 11 millióra; 5) bernardita-apácáké 13 millióra; 6) a' lissaboni sz. Ferencz-rendieké 4 millióra; 7) sz. Bruno gyülekezeté 4 millióra; 8) sz. Vincze klastromé 3 millióra; 9) a' carmelitáké 9 millióra; 10) a' Minimusok klastromé 10 millióra; 11) különféle szerzetesek jóságai 8—9 millió értékre; 12) egy telek Belemben 35 házzal, 9 millió értékre. Wiener Z. — Igen rebesgetik Lissabonban, hogy a' királyné most, miután már a' Nemours hggel egybekelés reménye füstbe ment, valamellyik württembergi hggel szándékoznék házasságra lépni. — A' spanyol határszélre küldött 8000 főnyi

portugáli sereg, újabb körülményeknél fogva, vesztet fog maradni a' határokon, 's talán nem egy házar átmozdítottai.

HOLLAND.

Enlítettük, hogy a' múlt napokban Amsterdamban az alnép fölzendült azon törvénynek szigoru végrehajtása miatt, mellynél fogva a' kisebb házbirtokosok a' zsellérekért is tartoznak megfizetni az adómaradékot. E' tekintetben Haagából július 12-ről azon hír érkezett, mikép a' kormány a' tartományi igazgatóknak meghagyta, hogy mivel az octoberben összegyűlendő országos rendeknek a' személyes adózásról úgy is törvényjavaslat fog előterjesztetni, a' törvény azon előszabálya, mellynél fogvást a' kis házbirtokosok a' zsellérekért tartoztak az adómaradékokat megtéríteni, addig is visszahuzottanak tekintessék. —

OLASZORSZÁG.

Egy régiebb levélben Romából a' hannoverai újságban olvashatni: „Néhány hét óta egy portugáli korvett ezikázgat Fiumicino közelében kétség kívül, hogy don Miguel trón-követlőre vigyázzon, ki Mengacci uraság mezei lakán tartózkodik, nem messze a' várostól. A' herceg maga, minden más mulatság hijányában, csupán vadászattal tölti idejét 's vadásztársa ezen udvari szállásadónak idősebb fija. Mondják, annyi pénze sincs, hogy a' határszéleken tulmenjen, nem hogy még valami nagy vállalatba kezdjen. — Szardiniából írják: Julius 13án megbetegült Nizzában egy fogoly a' Bagnóban 's görcsmirigyijelenségek közt mult ki. Eanek következtében egészséghatósági felsőbb parancsnál fogva tüstént valamennyi fogoly a' villafrancai kórházba vitetett, 's a' francia határszélek felé az elzárási rendszabályok is szigorúbbak lettek.“

LENGYELORSZÁG.

Kalishból június 9-ről így ir valaki az Allg. Ztgban: „A' kalisi nagy táborozásban a' politikusok némi erkölcsi okot és hatást is vélnék lapangni 's tán méltán. Az éjszaki hatalmak azt hiszik: a' közös békét akkor biztosítandják legjobban, ha daczolólá 's védőleg föl vannak készülve, ésszükség esetében azonnal fegyvert ragadhatnak. Ha meggondolja az ember hogy Prusszia három négy hétalatt kétszáz ezer embert állíthat sikra; 's hogy Oroszország ugyanannyi idő alatt egész lengyel seregét, melly a' kalisi táborozásra megindult 60,000rel, mindössze 100,000rel felül, ezekhez csatolhatja magát, tehát a' legnyakasabb is elhiszi, hogy nincs kétség, akár a' béke fentartásáról, akár az azt fentartani kész szándékról.

TÖRÖKORSZÁG.

Konstantinápolyból írják, hogy a' szultán már rég szándékozik utazást tenni a' tartományokban, de mindeddig végre nem hajthatá e' szándékát. A' szultán folyvást igen munkás és minden ügyekezését népe java előmozdítására fordítja. Jelesen óriási terveken dolgozik, mellyek arra számítvák, hogy a' nemzet újjá születését eszközöljék. Ha mindaz, a' mi ajánlatik és szándékban van, végre is hajtatik; ha mind azon javítás, mellyekről szó van, 's úgy, miként azokat a' szultán érti, csakugyan megtörténik, az ottoman birodalomban rövid idő alatt egészen új világ nyílik meg, mellyet vizsga szemmel követni érdekes leend; miathogy az ottani régi szerkezményekből minden, a' mi jó, meg fog tartatni, az idegen országokból pedig minden, mi a' művelődésre alkalmas, 's az ottoman birodalomban létesíthető, elfogadtatást nyer. Így Törökország megifjodása a' keleti és europai polgarisodás vegyítése lesz, nem pedig, mint némelyek állították, gyökeres kiirtatása mindennek, a' mi eddig fönállta, 's annak ujjal pótoltatása. —

OROSZORSZÁG.

Az igazgató tanácshoz június 11-én költ ezári utasítványban olvashatni: „Mint hogy az első osztályú v. ezéhu zsidó kereskedőknek csak némely kormányásban'skerületben engedtetik kereskedési jog, illőnek tekintjük, hogy rájok nézve a' czéhadó, ugyanazon czéhu kalmárokhoz képest, kiknek joguk van mindenütt üzni kereskedést, némileg könnyíttessék meg, miért is parancsoljuk: Hogy 1836-tól fogva a' kereskedést megengedő bizonyítványokért a' városi és országos adókon felül 2200 rubel helyett csak 1800 rubelt fizessenek.“ A' rendelés nem mondja világosan: e' jognyerés-kor kötelesek é a' zsidó kalmárok annyit fizetni egyszerre, vagy évenként. —

SCHWEIZ.

Churból július 7-ről írják, hogy az Orleansi herceg Gán érkezett oda; szekereit Beraben hagyta, maga pedig a' francia Schweiz egy részén a' Gotthard hegyen, és livini völgyön át Bündenbe érkezett. Julius 7-én Churból Pfäfers felé tovább utazott. —

Pénzkelet:		A' gabona pesti piaczi ára július 31-én 1835:			
Bécs július 28-án középár pengő pénzben		poszon. mérő váltó garas	legjobb	közép- szerű	cs. kely
Status 5 pC. kötelezv.	102 $\frac{1}{2}$	Tisztabuzza	126 $\frac{2}{3}$	113 $\frac{1}{5}$	106 $\frac{2}{3}$
„ 4 „ „	98 $\frac{3}{8}$	Kétszeres	98 $\frac{2}{3}$	93 $\frac{1}{3}$	86 $\frac{2}{3}$
1820ki statuskölcsön.	—	Rozs	63 $\frac{1}{2}$	60	53 $\frac{1}{2}$
1821ki „ „	139 $\frac{1}{2}$	Árpa	50	46 $\frac{1}{2}$	40
1851ki „ „	—	Zab	46 $\frac{2}{3}$	43 $\frac{1}{3}$	40
Kam 2 $\frac{1}{2}$ pC. kötel.	—	Köles	—	—	—
Bankrészvény	1320 $\frac{1}{2}$	Köleskása	—	—	—
Cs. arany pC. agio	—	Kukoricza	80	73 $\frac{1}{2}$	—